

Ganhor bolasyňyz gelýärmi?..

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Ganhor bolasyňyz gelýärmi?.. GANHOR BOLASYŇYZ GELÝÄRMI?..

2003-nji ýyl... Stambul Tehniki uniwersitetiniň ikinji kursunyň tumşugy gökde 19 ýaşlyja talybydym.

Bir gün sylanýan mugallymlaryň biriniň sapagynda otyrdyk. Şu mugallymy görende talyplar gorkunjyna zagyrdyklar durardы... Hemmeler onuň rehim-şepagatsyz doňyürek adamdygyny aýdýardylar. Mysal üçin, çärýeklik ekzamen-zaçýotlarda berýän bahasy zordan diýen ýaly 100-den 15-20%-e ýeterdi.

Aýdyşym ýaly, bizem ýaşlyk möwsüminiň ýaňy bir gyrasyndan giren, pikiri-oýy keýpi-sapada, şowhun-şagalaňda gaýyp ýören ýaşlardyk...

* * *

Bir gün kursdaşlarymyň biri nägileligini bildirdi:

– Ýoldaş mugallym, bize pes baha berýäňiz, şoň üçinem ortaca almaly utugymyz peselýär. Höwesimiz gaçýar!.. – diýdi.

Mugallymymyz uludan dem aldy we «Telek iş edýänmi ýa?» diýip sorady. Kursdaşy myz az-owlak öýkeli görnüşde sözünü dowam etdirip:

– Hawa, ýoldaş mugallym, gidiş ýolumyz dogry soraglarda ýeke dyngy goýulmandyr diýip 0 utuk berýäňiz – diýip, zeýrendi.

Sesini çykarmış diňlän mugallymyň birdenkä ýüzi üýtgedi we gygyrmaga başlady:

– Diýmek ýeke dyngy sebäpli utugyňzy peselýän, hä? Häzir ýekäňiz auditoriýadan çykaýmasyn. Hemmäňiz şu ýerde garaşsyn,

kim çyksa sapakdan ýykaryn.

Hemmämiz aňk bolup oturşymyza biri-birimizə seredýärdik.
Soňunyň näme bilen gutarjagy gyzyklydy.

Soňra birdenkä gapy açyldy we mugallymymyz ullańan slaýt
enjamyny göterip içeri girdi. Ol çaltlyk bilen bir guty slaýty
enjama ýerleşdirip, talyplara seslendi:

– Ýekäñiz daş çykaýmaň!..

* * *

Ekrana çykan birinji epizodda radiatoryň astynda galyp jan beren watandaşymyz ýatyrdy. Şondan az-owlak öň başlan wagyrda tapba kesildi. Käbir kursdaşymyz ekrana seretmäge ýürek edip bilmese, käbirleri-de aglamaga başlady. Hatda ögänem boldy.

Soňky slaýtda bolsa ýer titreme sebäpli ýarylan kotýelnýeden akan gaýnag suwlaryň ýatakhanada uklap ýatan okuwçylary gapyl basyşy görkezilýärdi.

Mugallym aňk bolup galan talyplara tarap öwrülip, sesini-de öñküsinden ýumşatdy. Ýone şonda-da gahary ýatyşmandy:

– Soralyň bakaly, şu ýitip giden bedibagt watandaşlarymdan dyngynyň ýeriniň niredigini? Gidiş ýoly dogry bolan islendik kesi uçurym etmeli bilim ojagy bolmaly aslynda. Her niçik-de bolsa, gowy niýet bar gerek? – Soňra duýdansyz elindäki meli tagta çenäp zyňdy. – Men o niýetiň ýüzüne tüýkürýän! Siz özüňizi nirdedir, näme okaýandyr öýdýäňiz? Çaga oýunjagymy bu? Şol dyngy sebäpli adamlar ölüär. Isleseň, olardanam soralyň Tolga ependi! Belkäm, saňa utuk bererler!.. Gidiş ýolumış!..

Öňler siziň ýaşyñzdakylar uruşda tunnelleri, okop-tranšeýleri gazýardylar. Ataňyz Osmanly döwründe 1773-njj ýylда Inženerçilik mekdebini hut şu maksat bilen gurupdy. Eger şu mekdebe hobbi hökmünde garaýan bolsaňyz, ertir dessine okuwdan çykyň, soňam gidiň-de islän ýeriňizde keýpi-sapa sürüp geziň. Bu kärde ýitip gidýän zat dyngy däl, adam ömri. Seniň ýekeje sekuntlyk seresapsyzlygyň, geleňsizligiň şu slaýtda gören bigünä adamlaryň ölümine sebäp bolup bilyär. Sen diňe lukmançylyga sylanýan kärdir öydýär. Käriň erbedi bolmaz. Ömür sürýän we adam ömrüne gol-ganat bolup bilyän islendik adamyň gadry başgaçadyr. Siz bu ýurduň geljegi, umydysyňyz...

Biz elimizden geleni etdik, ýöne bolmady. Belki siz hötdesinden gelersiňiz diýip janymy ýakýan. Sizden kän zady tama edýändirin, balalar. Birinji «Bogaziçi» köprüsi gurulanda gijämi gündiz edip işledim. Kakam aradan çykanda-da wagtynda baryp bilmedim. 1973-nji ýylда köpriniň açyljak günü gidenimde «Seniň protokolda ýeriň ýok» diýildi welin, şonda düşünip galdyň ýurduň hakykatyna!.. Halkyň daban azabynyň hasabyna gurlan köpriniň protokolynda zerre goşandy bolmadyk näçe kebapsöyer syýasatçy bar bolsa, barsy şo ýerdedi.

Inženerler, arhitektorlar ýogam bolsa, «ekgende ýok, dikgende ýok, harmanda hazır hojalar» bardy...

* * *

Sesini peselden mugallym indi ýüregimize ýüzlenýän ýalydy, bizem ony demimi alman diňleýärdik:

– Meniň ýeke-täk arzuwym – halkemyzyň mugallymlary, lukmanlary gowy görüşi ýaly gowy görülýän, sylanýan inženerleri

ýetiþdirmek, şol inženerleriň özlerine hormat goýýan we gowy görän adamlary ylymyň şuglasy aslynda ýokary ahlak bilen goramaklaryny gazanmak.

Şu watanyň ýetiþdiren inženerleri bolup, şu watana Siz eýe çykmaly!

Munuň üçin sapaklaryňzy gowy okamak hem-de özüñizi yzygiderli kämilleşdirmek gerek. Siz indi çaga däl.

Utuk üçin ýalbarýan däl-de, adamy ýaşadýan, adamyň ömrüne ömür goşuan medeniýetler gurmak üçin işleýän nesiller bolmaly. Watan sizden şu hyzmata garaşýar. – diýdi. Soňra Tolga ýüzlenip: – Sen ganhor bolasyň gelýärmi, Tolga?» diýip sorady. Ýatakhanadaky öli çagalara sereden Tolganyň gözünden boýur-boýur ýaş akýardy. Hemmämiz ýaly onuň bogazy dolup durdy we aglaýardy. Ol sandyr-sandyr edip, zordan «Ýok, mugallym» diýip bildi.

* * *

Şonda mugallym hiç ýadymyzdan çykmajak şu soňky sözünü aýtdy:
– Meni ölüm paýlaýan inženerleriň mugallymy hökmünde ýatlatmaň. Maňa doňýürek diýip bilersiňiz, rehim-şepagatsyz hem diýip bilersiňiz... Ýöne maňa ganhor inženerleri taýýarlan mugallym diýdirmäň.

Bu meniň sizden ýeke-täk islegim we wesýetim. Watan siziň hyzmatyňza garaşýar... (**Sosial mediýadan alyndy**) .

Ugur DÜNDAR.

«SÖZCÜ» gazeti, 19.02.2023 ý. Publisistika